

ЗБАРАЗЬКА ЦЕНТРАЛІЗОВАНА БІБЛІОТЕЧНА СИСТЕМА
МЕТОДИЧНО – БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ВІДДІЛ

Серія:
«Повернуті імена»

Я гордий тим, що
з України родом

(100 років від дня народження
Михайла Качалуби)

Рекомендаційний бібліографічний покажчик

м. Збараж
2008

Одним із реальних здобутків нашої незалежності є можливість висвітлення і пошанування визначних імен минулого, на які багата Збарзька земля. Усвідомлюючи неоціненну роль наших земляків у світовій науці, освіті, культурі ми віддаємо їм належну шану й нагадуємо про них молодим поколінням. Бо це теж наша історія, наші люди, які примножували добру славу своєї Вітчизни. Одним із них є Михайло Олексійович Качалуба – поет, лікар, громадський діяч.

Література в посібнику розміщена за розділами:

Він може бути використаний у роботі бібліотек, педагогами та студентами, тим, хто цікавиться літературою письменників діаспори, усіма прихильниками і шанувальниками творчості М. Качалуби.

Інформацію узагальнила: Тамара Кульпа,
завідувачка методично-
бібліографічного відділу
ЦБС.

Комп'ютерний набір: Марія Бондар.

Відповідальна за випуск: Оксана Бойко, директор
Збарзької ЦБС.

«Я син Твій, моя Україно,
Для Тебе співаю - живу,
Для Тебе, аж ген в домовину
Дотягну я долю криву»
М. Качалуба.

Незавидну участь йому подарувала доля – все життя каратися одним з найважчих почувань – ностальгією. Це дуже нелегкий тягар, і не кожен в силі його винести на своїх плечах, це ж так не просто!

Любити безмежно свою землю і жити поза нею, плекати своє рідне село і все життя не мати щастя спілкування з ним – це той хрест, який несли і продовжують нести тисячі наших співвітчизників поза Україною... До таких людей належить і Михайло Качалуба відомий в українській діаспорі, а також в Україні.

Народився Михайло Качалуба 7 листопада 1908 року в Романовому Селі, в убогій селянській родині. До початкової школи він майже не ходив, хоч потяг до науки в нього був великий. Батьки, побачивши в сина неабиякі здібності, найняли для нього приватного вчителя, який протягом року підготував майже неграмотного хлопчика до гімназії і то так добре, що приймальна комісія Тернопільської української гімназії запропонували його не в перший, а в другий клас.

Уже в гімназії він виявив великий потяг до медицини. У 1929 році з відзнакою склав іспити на атестат зрілості, подав заяви буквально в усі медичні факультети Польщі, однак скрізь йому відмовили – українців у той час польські вузи не приймали.

В стані крайнього розпачу і розчарування, в одній із львівських газет, Михайло прочитав інформацію про те, що

українська студентська громада у Женеві запрошує своїх земляків з Галичини на навчання у швейцарських вузах. Він поступив у Женевський університет, хоч не знав ні слова по - французьки. За пару місяців за допомогою французько-російського словника вивчив мову й успішно навчався.

У 1935 році він одружився зі своєю співкурсницею швейцаркою Луїзою Чайм, яка стала вірною супутницею його життя, подарувавши трьох дочок і сина.

У 1937 році Михайло Качалуба закінчив Женевський університет зі званням доктора медицини.

Після здобуття докторату перед ним відкривалася успішна кар'єра лікаря в одній з найвизначніших клінік Європи. Але напередодні війни уряд Швейцарії видав постанову, згідно з якою всі чужинці повинні були покинути країну. М. Качалуба зі своєю сім'єю переїжджає в місто Хуст на Закарпаття.

В 1939 році емігрував до Словаччини, де працював лікарем в українській торгівельній академії у місті Братислава, державним окружним лікарем у містечку Дольний Кубін.

В 1943 році він набув словацьке громадянство. Ризикуючи своїм життям і життям своїх рідних Михайло Олексійович надавав медичну допомогу партизанам. Найактивнішою була його діяльність під час Словацького національного повстання в серпні 1944 року, коли він врятував життя не одному пораненому радянському, словацькому, чеському, польському і французькому партизанам.

Після «визволення» Словаччини навесні 1945 року М. Качалуба став однією з перших жертв горезвісного «Смершу» радянської військової контррозвідки. Його зареєстрували як небезпечного «українського націоналіста». На щастя, місцевим органам, які добре знали діяльність М. Качалуби, вдалося вирвати його із радянської в'язниці.

Після війни в горах Словаччини почали появлятися загони УПА, яким теж потрібна була медична допомога. І він вважав своїм патріотичним обов'язком допомагати своїм землякам, які підняли зброю на боротьбу з патріотичним

режимом. В 1953 році заарештований органами державної безпеки Чехо-Словаччини за зв'язки з УПА, нібито шпигунство на користь Швейцарії, релігійну агітацію. Через рік Михайла Качалубу звільнили. Маючи лікарські дипломи двох університетів – Женевського та Братиславського, немало медичну практику, не може знайти роботу. Від 1958 року – лікар фтизіатр у Дольному Кубіні. Від 1962 року – головний лікар протитуберкульозного диспансеру в місті Кошице (Словаччина), де з його ініціативи засновано філію Культурного Союзу українських трудящих, український клуб, бібліотеку, читальню, співочий гурток.

Влітку 1963 року він із сином Михайлом здійснив першу після 33 років подорож на рідну Тернопільщину, відвідавши тоді і рідне Романове Село, і Київ.

Кохана моя Батьківщино,
Хоч стільки минуло вже літ
Від хвилі, коли я покинув
Обійми Твої, йдучи в світ –

Я ніжність Твою материнську
Й квітучу дівочу красу
Несу від колиски - дитинства
Й до гробу таки донесу.

Коріння Твої безконечні
Мені свіжу лімфу дають,
А сонце Твоє так безпечне
Веде мене й світить у путь.

Тремчу Твоїм горем-сльозами,
Радію я щастям Твоїм,
А ймення Твоє я квітками
Вплітаю у пісню, у гімн.

В 1966 році Михайло Качалуба видав збірку під назвою «Лісові дзвіночки». Був це перший його збірник української дитячої поезії на Пряшівщині. Свої вірші він часто друкував і в пряшівській українській пресі – «Дукля», «Нове життя».

Новий імпульс його літературної творчості дала «празька весна» 1968 року. Але вона була потоптана червоними танками.

Українському патріотіві, який ніколи не таївся своїми антибільшовицькими поглядами, було ясно, що нова влада не залишить його у спокої, що рано, чи пізно, його арештують.

28 серпня він склав у машину найнеобхідніші речі і разом з дружиною і дітьми вирушив у «туристичну подорож» до Відня.

Після короткого перебування у збірному таборі у Відні Качалубі було надано швейцарську візу і 3 вересня 1968 року після тридцятьох років Михайло Олексійович знову опинився на батьківщині своєї дружини. Вже в 1968 році в місті Клеренс М. Качалуба відкрив приватну лікарню, в якій працював до виходу на пенсію.

В 1971 році в Парижі вийшла друга збірка віршів Михайла Качалуби під назвою «Бульварами серця», а наступного року третя – «Вільним крилом». В Парижі видано три його поетичні збірки: «Наш талант» (1975), «Тріпотіння крилат - вірші для дітей» (1978), «Відлуння моєї душі».

Окремими книгами вийшли дві поеми Михайла Олексійовича Качалуби в Аргентині – «Одна з доріг» (1984), та «Помпей» (1986).

У видавництві Юліана Середняка в Буенос – Айресі видано і дев'яту книжку М. Качалуби «На струнах серця» (1988), та збірку віршів «Осінні вітри» (1990).

На окрему увагу заслуговують чотири книжки спогадів М. Качалуби, виданих у згадуваному вже видавництві Ю. Середняка в Буенос-Айресі під назвою «З моєї Одісеї».

Перша книжка (130 стор., 1983 р.) охоплює спогади з дитинства у рідному Романовому Селі, першу світову війну, навчання у Тернопільській гімназії, характеристику політичного і громадського життя в Галичині.

В другій книжці (175 стор., 1985 р.) – описано женецький період життя М. Качалуби (1930 – 1938 рр.), його навчання, участь в студентському русі, робота в клініці, одруження, народження дочок, видворення із Швейцарії.

Третя книжка (175 стор., 1983 р.) – це спомин про бурхливі події у Карпатській Україні 1938 – 39 рр.

Четверта книжка (126 стор., 1987р.) – спогади його перебування у Словаччині (1939-1968 рр.).

Чотири книжки «Моєї Одисеї» – це епопея життя геніального емігранта на чужині, яка має не лише художню, але й документальну вартість. В них описано тернистий шлях поета з Тернопільщини, який і в найскладніших життєвих перипетіях не переставав бути патріотом своєї Батьківщини України.

Через усі його збірки червоною ниткою проходить любов поета до України, вболівання за її гірку долю і віра в її світле майбутнє. І як гімн сьогоденню звучать ці слова М. Качалуби написані 13 серпня 1991 року.

А ще щоб Бог нам щедро дав
державну мудрість й силу
дійти до сонячних заграв –
здійнять свободи крила!

Поет був окрилений революційними подіями в Україні, бо бачив у них здійснення своїх заповітних мрій і надій. Михайло Качалуба щиро привітав виникнення самостійної Української держави.

Свої почуття з цього приводу він висловив у новій збірці поезій «Між двома стенокардіями», яку передав до друку в Тернопіль.

Друга провідна тема поезій М. Качалуби – віра в Бога. Ця віра висловлена в багатьох віршах, приурочених до Різдва, Великодня, а також в численних релігійних та філософських роздумах. Віра допомагає йому переносити життєві труднощі і знаходити вихід з кожного становища.

Михайло Качалуба був членом Міжнародної письменницької організації «Пен-клуб», членом Українсько-Канадійської письменницької асоціації та першим почесним членом Спілки українських письменників Словаччини (1992).

Михайло Качалуба і в похилому віці почував себе дуже добре. Він весь час працював, займався фіззарядкою, ходив на прогулянку, у природу, тишився на весну, яка була для нього улюбленою порою року.

На початку квітня він почав відчувати біль у серці. Син повіз його в лікарню у місто Льозана. Шостого квітня він висповідався і прийняв Святі Тайни, а наступного дня під час лікарського обстеження віддав душу Богові.

Напередодні свого 80-ти річчя він писав:

Пишу, пишу аж мліють руки,
а в мозку від думок кишить.
в душі дзвенять і тони, звуки,
і серце каже: - Ну, пиши!
Але зневір'я шкирить зуби
й гадюкою таки сичить:
- Кому ти пишеш? Качалубо!
Не бачиш, що усе лежить,
що написав ти кров'ю, потом,
часто сльозами полокав?
Лежить сиріткою під плотом,
ніхто й не гляне, щоб ти знав!

Поет Михайло Качалуба, на жаль, не дочекався визнання в рідному краї. Це визнання ще попереду. Найліпшим, мабуть, вшановуванням його пам'яті було би видання на Україні (найкраще у Тернополі) збірника його віршів. А в рідному Романовому Селі – колісці поета – увічнення пам'яті, хоча б меморіальною дошкою на садибі поета, чи присвоєння місцевій школі його імені. Методичним відділом ЦБ випущено рекомендаційний бібліографічний посібник «Кохана земле, всім своїм єством, я завжди твій, як ти моя Вкраїно».

* * *

Твори М. Качалуби

Качалуба, М. Вільним крилом [Текст] / М. Качалуба.- Париж, 1972.- 54 с.

Качалуба, М. Між двома стенокардіями [Текст]: поезії / М. Качалуба.- Шерне: Т., 1994.- 130 с.

* * *

Качалуба, М. «Були перли, та ся стерли» [Текст]: спогади / М. Качалуба // Ювілейна книга Української гімназії в Тернополі. 1898-1998: До сторіччя заснування / За ред. С. Яреми.- Л., 1998.- С. 197-198.

Качалуба, М. Збаражчині на славу; Збараж; Людина... [Текст]: вірші / М. Качалуба // Літературна Збаражчина.- Збараж, 1996.- С. 77 – 81.

Качалуба, М. Референдум [Текст]: вірш / М. Качалуба // Свобода.- 1991.- 26 листопада.

Качалуба М. У рідному селі [Текст]: вірш: проф. М. Губчаков і М. Качалуба // Тернопіль: Укр. гімназія в Тернополі. 1898 - 1944 - 1992.- Дод. № 3.- С. 36.

Качалуба, М. Тополя; Церква Христова... [Текст]: вірші // Ваше здоров'я.- 1997.- 2 квітня.

* * *

Про М. Качалубу

Ювілейна книга Української гімназії в Тернополі. 1898 – 1998: До сторіччя заснування [Текст] / За ред. С. Яреми.- Т.: Л., 1998.- С. 572, 584.- [про М. Качалубу].

Маслянка, Б. Вшанували українського швейцарця Михайла Качалубу [Текст]: [про українського поета діаспори] / Б. Маслянка // Місто.- 2004.- 8 грудня.

Мушинка, М. З відлунь душі Михайла Качалуби [Текст]: / М. Мушинка // Ваше здоров'я.- 1997.- 2 квітня.

Мушинка, М. Михайло Качалуба: З приводу смерті українського поета [Текст]: / М. Мушинка // Тернопіль.- 1994.- № 5-6.- С. 45 – 48.

Тадейчук. Є. Повернення поета [Текст]: [про Качалубу] / Є. Тадейчук // Вільне життя.- 1994.- 9 грудня.

Дем'янюк, М. Михайло Качалуба (1908-1993) [Текст]: / М. Дем'янюк // Літературна Збаражчина.- Збараж, 1996.- С. 73-76.

Качалуба Михайло – поет, лікар, громадський діяч [Текст]: // «Журавлина» книга: Тернопільська українська західна діаспора: Словник імен.- Т., 2001.- 42. К-Л.- С. 25-27.

Качалуба Михайло, лікар-поет [Текст]: // Українські лікарі: Бібліогр. довідник / Упор. П. Пундій.- Кн.. 1.- Л.; Чикаго, 1994.- С. 94.

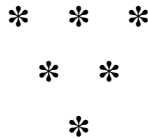
Качалуба Михайло Олексійович [Текст]: // Література землі Збаразької: Бібліографічний посібник вип. 2 / Упор. Н. Сенчишин.- Збараж: ЦБ, 2005.- С. 44-45.

100 років від дня народження Качалуби Михайла Олексі-

йовича – (07. 11. 1908 – 07. 04. 1993) [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2008 рік / Упор. Н. Сенчишин.- Збараж: ЦБ, 2007.- С. 16-17.

100 років від дня народження Михайла Олексійовича Качалуби [Текст]: // Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2008 рік / укладач М. Друневич.- Тернопіль: Підручники і посібники, 2008.- С. 119-122.

Мельничук, Б. Качалуба Михайло Олексійович (07. 11. 1908, с. Романове Село, нині Збаразьк. р-ну – 07. 04. 1993, м. Лозанна, Швейцарія) – поет, лікар, громадський діяч [Текст] / Б. Мельничук, о. Р. Сливка // ТЕС.- Т., 2005.- Т. 2. К-О.- С. 54; фотогр.

З м і с т

1. Життєвий і творчий шлях М. Качалуби	3
2. Твори М. Качалуби	8
3. Твори в збірниках та періодиці.....	9
4. Про М. Качалубу.....	10

